

УДК 81'35=161.2:796.077.5

**УДОСКОНАЛЕННЯ ОРФОЕПІЧНИХ ТА ОРФОГРАФІЧНИХ УМІНЬ І
НАВИЧОК СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ НА
ЗАНЯТТЯХ ІЗ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)**

Ольга Петришина

*Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
кафедра методики викладання української мови і культури мовлення,
46027, м. Тернопіль, вул. М.Кривоноса 2
тел. (035)43-58-65*

У статті окреслено методологічні засади проблеми удосконалення мовнокомунікативної компетенції майбутніх фахівців галузі фізичної культури і спорту в контексті вивчення курсу “Українська мова (за професійним спрямуванням)”. Беручи до уваги рівень мовно-мовленнєвих знань студентів факультету фізичного виховання, зокрема, щодо вимови та написання, автор пропонує систему завдань, спрямованих на підвищення орфоепічної та орфографічної грамотності.

Ключові слова: мовнокомунікативна компетентність, мовні норми, орфоепічні, акцентуаційні мовні норми, орфоепічні та орфографічні уміння і навички.

Сучасний підхід до актуальної проблеми підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців зосереджується на формуванні готовності студентів до професійної діяльності, яку забезпечують сукупність ключових, загальних і спеціальних компетенцій, з-поміж яких мовнокомунікативна професійна компетенція посідає одне з найважливіших місць. Л. Мацько і Л. Кравець слушно зауважують: “Професійна мовнокомунікативна компетенція особистості є показником сформованості системи професійних знань, комунікативних умінь і навичок, ціннісних орієнтацій, загальної гуманітарної культури, інтегральних показників культури мовлення, необхідних для якісної професійної діяльності. Сформувані професійну мовнокомунікативну компетенцію покликана сучасна система освіти” [3, с. 18].

Досягнення лінгводидактичної науки останніх років спонукали вчених переосмислити мету і зміст навчання української мови, розробити та обґрунтувати концепцію перебудови освіти на засадах формування національно свідомої мовної особистості (Біляєв О., Бондаренко Н., Вашуленко М., Єрмоленко С., Мацько Л., Мельничайко В., Пентилюк М., Плахотник В., Скуратівський Л.). Проблема удосконалення мовнокомунікативної компетенції майбутніх фахівців нефілологічних спеціальностей в різних аспектах знайшла своє відбиття в низці досліджень: І. Дроздової, К. Климової, Н. Босак, Н. Безгодової, Н. Ротової, С. Макаренко, В. Топалова, Ю. Головач та ін. Однак мовно-комунікативна підготовка фахівців окремих сфер професійної діяльності, зокрема, фізичної культури і спорту, із урахуванням особливостей майбутнього фаху не часто ставала об'єктом наукових зацікавлень методистів.

Спостереження за спілкуванням першокурсників факультету фізичного виховання та аналіз орієнтувально-пошукового зрізу, проведеного на першому занятті з української мови (за професійним спрямуванням), засвідчив, що мовлення студентів є недосконалим,

подекуди “засмічене” діалектизмами, мовними покручами, наявні порушення правописних, вимовних і акцентуаційних норм, правильної сполучуваності слів тощо. Водночас відсутність компетентного, зразкового рідномовного середовища суттєво уповільнює процес удосконалення мовно-мовленнєвих умінь та навичок, зменшує обсяг комунікативних потреб студентів. Відтак, формування фахової мовленнєвої компетенції гальмується через низку об’єктивних і суб’єктивних причин, а саме: здебільшого низький рівень шкільної підготовки, труднощі процесу адаптації першокурсників до нових умов навчання; завантаженість завданнями з інших дисциплін, відсутність зв’язку із гуманітарним циклом дисциплін, використання у навчальному процесі російськомовних джерел, байдужість до особистої мовної культури, неухважність педагогів до словесної реалізації фахових знань, “непрестижність” нормативного мовлення і т. ін. У цій ситуації особливій актуальності набуває вивчення курсу “Українська мова (за професійним спрямуванням)”, який передбачає формування навичок професійної комунікації, вивчення особливостей фахової мови, розвиток культури мови, мислення і поведінки особистості.

Мета нашої розвідки – виявити типологію порушень орфоепічних та орфографічних норм у мовно-мовленнєвій практиці студентів факультету фізичного виховання, розробити систему вправ для удосконалення вмінь і навичок правильної вимови та написання слів із урахуванням специфіки фаху.

Зазвичай студенти спеціальностей фізичної культури і спорту виявляють невисокий рівень знань і мотивації до мовного самовдосконалення. Спостерігаючи за їхнім спілкуванням, відзначаємо вимову українських слів за аналогією до російської мови. Найчастіше зафіксовано такі огріхи:

- м’яка вимова шиплячих звуків, наприклад: *фізичний, щабель, щоранку, вище*;
- м’яка вимова приголосних перед я, ю, є при відсутності звука [j] у словах, що пишуться з апострофом, як-от: *здоров’я, зв’язок, комп’ютер*;
- оглушення кінцевих дзвінків у кінці слів чи всередині перед глухими, наприклад, *молодь, подружка, низький* або “орфографічна” вимова глухих приголосних, що уподібнюються до наступних дзвінків (*баскетбол, боротьба*);
- вимова щілинного [г] замість проривного [г’]: *грунт, ґрунтовний, газда, гуля* замість *ґрунт, ґрунтовний, газда, гуля* і т. ін.;
- помилки в наголошуванні слів: *корисний, вина́док, ґуртожі́ток, фа́ховий*.

Особливу увагу до цих та інших недоліків мовлення студентів можна привернути при вивченні орфоепічних та акцентуаційних норм. Пропонуємо варіанти вправ до зазначеної теми. Дібраний фактичний матеріал – це здебільшого мовні одиниці, які безпосередньо стосуються галузі фізичної культури, спорту та здоров’я людини або певною мірою дотичні до них. Зазвичай він викликає природний інтерес у студентів відповідних спеціальностей, допомагає актуалізувати відомості з фахових дисциплін і, головне, спонукає до аналізу виучуваних мовних явищ.

Завдання 1. Пригадайте основні правила вимови голосних та приголосних звуків. Прочитайте слова, дотримуючись орфоепічних норм сучасної української літературної мови.

Ходжу, сила, ребро, делегат, чимдуж, явище, черговий, навичка, передпліччя, чемпіон, нижче, м’яч, м’язи, п’єдестал, тьмянний, жури, катюшон, гвалт, татунок, гума, гумовий, зигзаг, зигзагоподібний, розбити, розповісти, став, ходив, вранці, завдання, правда, віджимання, приїжджий, дзюдо, пробуджуватися, віджатися, дзвінок, відзначити.

Завдання 2. Прочитайте слова згідно з правилами української літературної вимови. Прокоментуйте, як потрібно вимовляти глухі та дзвінки приголосні в кінці слова і складу.

Легкоатлет, кидки, боротьба, футбол, баскетбол, здібність, гадка, стрибки, відтінок, низький, бадмінтон, біг, тулуб, фізкультура, ходьба.

Завдання 3. Поставте наголоси у словах та словосполученнях. Які приклади засвідчують, що порушення орфоепічних та акцентуаційних норм призводить до зміни лексичного значення слова?

Мимохідь, фаховий, вигода, випадок, відомість, орган, навчання, обійдемося без вас, книжки, пересічний, везти, поверх, захід, п'ята.

Завдання 4. Прокоментуйте особливості вимови та наголошення запропонованих числівників.

Одинадцять, чотирнадцять, шістсот, п'ятдесят, вісімдесят, сімдесяти, шістдесяти, мільйон, мільярд, двадцятип'ятитисячний, сорокавосьмимільйонний, двісті одинадцятій.

Завдання 5. Прочитайте займенники згідно за правилами орфоєпії та акцентуації.

Мого, свого, своєму, мене, у мене, моєї, на мені, абикого, аби який, котрий, самий, цонебудь, цього, моєму, моїми, чийомусь, абищо, котрогось.

Аналіз діагностичного диктанту, проведеного на першому занятті з української мови (за професійним спрямуванням), та інших письмових робіт для студентів факультету фізичного виховання, дозволяє нам визначити найбільш проблемні для першокурників орфограми, а саме:

- буквені орфограми – м'який знак (*потьмяніти, копіювальний, мільйон*), велика літера у власних назвах (*День студента, Республіка Болгарія, країни Близького Сходу, ООН, Київське видавництво "Вища школа", але ахіллесова п'ята, південний захід*), ненаголошені *е, и*, написання яких не перевіряється (*левада, кишеня, медаль, декан, дисципліна, перспектива*), подвоєні букви (*законний, ірраціональний, піднісся, дозвілля, постаттю, навманя*);

- небуквені орфограми – апостроф (*п'єдестал, пам'ять, міжгір'я, в'їхати, верб'я*, але *вітряк, святковий, кювет, бюджет*), написання складних і складноскорочених слів, які належать до різних частин мови (*десятиборство, всесвітньовідомий, військовозобов'язаний, по двос, по-друге, як-небудь, кінець кінцем, військомат, райвно, ЖКГ, ГЕС, УПА*).

Систематизуючи погляди науковців стосовно зазначеної проблеми, можна виокремити кілька важливих етапів вироблення у студентів орфографічних навичок. По-перше, це з'ясування правильного варіанта вживання слова, приведення лексеми у відповідність до літературних норм. У зв'язку з цим студенти повинні засвоїти особливості вивчених систем української мови, відчувати нашарування нелітературних елементів у рідній мові та вміти протиставляти їм норми літературної мови. Другий крок – визначення та формулювання орфограми та відповідного орфографічного правила. Наступний – виконання різних завдань, спрямованих на практичне застосування орфографічних знань. І врешті-решт корекція орфографічних умінь і навичок.

Необхідною умовою формування в учнів орфографічних умінь і навичок є здатність бачити орфограми, оперативно визначати їх у вживаних словах. Студенти припускатимуться значно меншій кількості помилок, якщо вмітимуть зосереджувати свою увагу на структурі слова, відчуватимуть проблемні місця, знатимуть особливості мовних явищ, які становлять зміст орфограм. Такі вміння, безперечно, формуються на основі теоретичних знань.

Розпізнавальні ознаки правильних написань зумовлені взаємозв'язком орфографії з різними розділами української мови. В основі орфограм лежать фонетичні особливості, які полягають у чіткому усвідомленні вихованцями звукового складу української мови,

графічні, що базуються на розумінні співвідношення писемних знаків з фонетичними властивостями мови, фонематичні, пов'язані з морфологічними чергуваннями фонем, словотворчі, зумовлені написанням значущих частин слова, семантичні, що характеризуються лексичним значенням окремих слів і словотворчих морфем.

Отже, для вдосконалення орфографічної грамотності студентів потрібно: актуалізувати загальнолінгвістичні вміння (визначати наголошеність складів, розрізняти глухі і дзвінки приголосні, розбирати слова за будовою, відрізняти частини мови, члени речення тощо); навчити їх зіставляти факти нормативного і ненормативного у мовно-мовленнєвій практиці; повторити характерні ознаки орфограм.

Використання орфографічних правил активізує розумову діяльність студентів, але для того, щоб зробити їх зацікавленими учасниками навчального процесу, слід широко застосовувати проблемно-пошукові методи здобування знань. У зв'язку з цим вважаємо за потрібне використовувати на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) таку схему орфографічного аналізу:

1. Встановити сферу використання аналізованого слова.
2. Дібрати літературний відповідник до аналізованого слова, відтворити його нормативне звучання.
3. Зіставити звуковий склад слова з його графічним оформленням, визначити, за яким принципом орфографії пишеться слово.
4. Визначити, до якої частини мови належить аналізоване слово.
5. Віднайти в ньому орфограми за характерними для них ознаками.
6. З'ясувати назву виявленої орфограми, її тип.
7. Сформулювати орфографічне правило написання слова.

Завдання до практичних занять передбачають такі види діяльності студентів:

- опрацювання основної і додаткової лінгвістичної літератури з теми;
- підготовку усних і письмових відповідей на запитання, що стосуються теоретичного матеріалу;
- вправи аналітичного і конструктивного характеру з використанням різного типу словників;
- творчі вправи.

Пропонуємо окремі зразки вправ, спрямованих на розвиток правописних умінь студентів у процесі опрацювання теми "Орфографічні норми", під час виконання яких доречно застосувати вище наведену схему аналізу.

Завдання 1. Перепишіть, поставте, де потрібно, апостроф або м'який знак. Поясніть правопис та значення поданих слів. *(Не перебільшуючи практичну значущість цієї та наступної вправ на вставлення пропущених літер, вважаємо, що вони мають вагомий розвивальний ефект, оскільки змушують студентів проводити орфографічний розбір слова з метою вибору правильного варіанта. Написання більш складних слів можна перевірити за орфографічним словником).*

М...яч, з...їзд, т...мянний, бар...єр, фрістайл...ський, м...язи, ос...овий, роз...яснення, низ...кий, з...ясувати, нун...чаки, пів...ярусний, шіст...десят..., суб...єкт, деб...ють, об...єм, пам...ять, по...єдинок, сіл...ський, гл...юкоза, зовнішн...о, ін...екція, від...ємний, пор...ядок, чемпіон...ський, при...яти, пів...яхти, при...йом, фол...к-аеробіка, комп...ютер, т...м...яний, гир...я, під...йом, безсмерт...я, зв...язок, батерфл...й, ковзаняр...ський, еспандил...я, п...ятиборство, кар...єра, кап...юшон.

Завдання 2. Розподільний диктант. Розподіліть слова за вживанням на місці крапок указаних букв.

е	и	і
---	---	---

Ст...снути, автор...тар...зм, експер...мент, св...сток, п...нальті, г...рой, зах...ститися, б...тон, г...гант, с...рена, др...наж, агр...сивний, д...агностика, атл...тист, карат...ст, пр...ятель, пр...міювати, пр...цікавий, пр...сідання, ат...стат, динам...ка.

Завдання 3. Перепишіть терміни Вашого фаху, усно поясніть їх значення. З'ясуйте орфограми. До яких слів іншомовного походження можна дібрати українські відповідники? (Це та наступне завдання актуалізує не тільки відомості з орфографії, а передовсім фахові знання студентів-першокурсників).

Форсувати, бокс, регбі, боротьба, важка атлетика, кік-боксинг, триатлон, іммобілізація, відновлення, сухожилля, життєдіяльність, фініш, офсайд, анулювати, дискваліфікація, голкіпер.

Завдання 4. Лінгвістична гра “Назви одним словом”. Запишіть іменники відповідно до запропонованих перифразів, прокоментуйте їх правопис.

1. Пристрій, який забезпечує роботу м'язів тіла з метою підтримання їхнього тону, спалювання калорій, розвитку гнучкості суглобів тощо.

2. Гормон, секреція якого різко підвищується у стресових ситуаціях, при відчутті небезпеки, тривоги, страху, при травмах, опіках та шоківих станах.

3. Захисні реакції організму, спрямовані на збереження сталості внутрішнього середовища проти генетично чужорідних речовин (антигенів).

4. Чемпіон у минулому.

5. Галузь науки, зокрема медицини, що вивчає вплив умов життя і праці на людину і розробляє профілактику різних захворювань; комплекс заходів, спрямованих на збереження та зміцнення здоров'я шляхом дотримання вимог у повсякденному житті й діяльності людини.

6. Помічник тренера, спортсмена.

7. Сильне збудження, боротьба інтересів довкола якої-небудь спортивної події.

8. Перший виступ спортсмена на змаганнях; початок шахматної партії.

9. Введення ліків за допомогою шприца у кров хворої людини чи тварини або внутрим'язево.

10. Чітка, продумана лінія спортивної поведінки, запозичена із військової справи.

11. Перешкода в окремих видах спортивних змагань, призначена для збільшення часу, потрібного спортсмену для досягнення мети.

12. Споруда, призначена для стрибків на лижах.

13. Спортивне єдиноборство, мистецтво двобою холодною зброєю (рапірами, шпагами, шаблями), поширений з XIII-XIV століття.

Відповіді: 1. Тренажер. 2. Адреналін. 3. Імунітет. 4. Екс-чемпіон. 5. Гігієна. 6. Асистент. 7. Ажіотаж. 8. Дебют. 9. Ін'єкція. 10. Тактика. 11. Бар'єр. 12. Трамплін. 13. Фехтування.

Завдання 5. Лінгвістична гра “Хто швидше”. Запишіть по п'ять слів з поданими початковими частинами. Поясніть їх правопис (Формуванню орфографічних умінь написання складних слів сприяє застосування евристичної, контрольної-корекційної, аналітико-синтетичної бесід, спостережень за правописними явищами та їх аналізу, орфографічного розбору, алгоритмічних приписів тощо. Ці методи сприяють актуалізації теоретичних відомостей, виробленню орфографічних умінь і навичок, тож доречні у кожній із запропонованих вправ).

1. Супер-: супергігант, супергрупа, суперваговик, суперфініш, ...

2. Само-: самопошкодження, самоосвіта, самооборона, самозаспокоєння, самоаналіз, ...

3. Гідро-: гідроаеробіка, гідровелосипед, гідрорежим, гідрофобія,...
4. Вело-: велоспорт, велотрек, велосипед, веломотоспорт, ...
5. Екс-: екс-чемпіон, екс-президент,...
6. Міні-: міні-футбол, міні-баскетбол, міні-матч, ...

Завдання 6. Запишіть правильно подані слова і словосполучення. З'ясуйте, які це частини мови, поясніть їх орфографію. Побудуйте речення із виділеними словами (Для виконання цього завдання потрібно повторити відповідні орфографічні правила, обговорити орфограму „Написання складних слів”. Правопис багатьох слів доречно перевірити за орфографічним словником. Згодом студенти визначають орфограми й без аналітико-синтетичної діяльності, пізнають їх і пишуть слова автоматично. У процесі роботи над такого типу вправами активну участь беруть усі види пам'яті: слухова, зорова, моторна, а також розвивається мислення).

1. На/бігу, час/від/часу, до/пізна, сам/на/сам, у/чотирьох, в/цілому, **плече/в/плече**, в/зимку, на/пів/дорозі, без/угаву, **по/трос**, не/сьогодні/завтра, на/пам'ять.

2. Фізкультурно/спортивний, **всесвітньо/відомий**, **взаємо/пов'язаний**, голіно/стопний, спортивно/гімнастичний, джаз/аеробіка, мало/рухомий, лікувально/фізичний, серцево/судинний, **легко/атлетичний**, багато/надійний, гірсько/лижний, військово/спортивний, вище/згаданий, спеціально/відведений, діаметрально/протилежний, **фізично/непідготовлений**, опорно/руховий, фізкульт/хвилинка, матеріально/технічний, напів/занурений, санітарно/гігієнічний.

Завдання 7. До поданих слів та словосполучень доберіть і запишіть синоніми з орфограмою „М'який знак”, наприклад: *декламатор – читець*.

Страждання, гуртом, пусто, темрява, школяр, юнак, старанний, особистий, професіонал, фойє, штрафний удар, бодибілдинг, тематичний блок, фанат, міцний, поєдинок, естафета, сповна.

Завдання 8. Запишіть слова, розкриваючи дужки. Поясніть написання слів з великої чи малої літери.

Складіть зв'язний текст (7-10 речень) про роль фізичної культури в житті молоді, використовуючи 5-6 запропонованих власних назв (У цій вправі робота з розвитку зв'язного мовлення проконтролює міцність орфографічних навичок і розкріє можливість студентів користуватися набутими знаннями і навичками в процесі самостійного викладу думок).

XIII (М,м)іжнародний (Л,л)егкоатлетичний (Т,т)урнір „(З,з)ірки жердини”, (А,а)автономна (Р,р)еспубліка (К,к)рим, (У,у)каз (П,п)резидента (У,у)країни, (З,з)акон України „(П,п)ро фізичну культуру і спорт”, (Ц,ц)ільова (К,к)омплексна (П,п)рограма „(Ф,ф)ізичне виховання – здоров'я нації”, (К,к)іївська (Р,р)усь, (Т,т)ернопільський (Н,н)аціональний (П,п)едагогічний (У,у)ніверситет імені Володимира Гнатюка, (М,м)іністерство (О,о)світи і (Н,н)ауки (У,у)країни, (В,в)сесвітня (О,о)рганізація (О,о)хорони (З,з)доров'я, (О,о)лімпійські (І,і)гри, (О,о)лімпійський (Р,р)ух, III (Л,л)ітня (О,о)лімпіада, (Д,д)ень (У,у)чителя, (П,п)алац (С,с)порту „(Ш,ш)ахтар”, (П,п)івнічна (Б,б)уковина, (Г,г)ора (А,а)й-(П,п)етрі, Д(д)онецьке (У,у)чилище (О,о)лімпійського (Р,р)езерву (І,і)м. С. Бубки, (М,м)іжнародний (Т,т)урнір (Б,б)оксерів (І,і)мені (М,м)акара (М,м)азая.

Завдання 9. Творче спостереження з елементами аналізу. Прочитайте текст. Визначте його тему і головну думку. До якого стилю належить текст?

Випишіть слова з орфограмами “М'який знак”, “Подвоєння приголосних”. Обґрунтуйте написання за допомогою орфографічних правил.

Укажіть терміни та поясніть їх значення. Які з них є загальнонауковими, а які вузькоспеціальними?

Спорт є ефективним засобом фізичного виховання. Водночас він має самостійне загальнокультурне, педагогічне, естетичне та інші значення. Це особливо стосується так званого “великого спорту”, оскільки багато його видів взагалі мають опосередкований стосунок до власне фізичного виховання (наприклад, шахи). З іншого боку, фізичне виховання не може обмежуватися лише спортом, тому що сучасні вимоги до функціональних можливостей організму професіоналів та рівня їхньої підготовленості високі і надскладні.

Спорт займає важливе місце у фізичній і духовній культурі суспільства. Визначальною функцією спорту є змагальна. Змагальній діяльності у спорті властиве гостре (але не антагоністичне) суперництво, уніфікація дій, умов їх виконання, чітка регламентація взаємодії учасників змагань і способів оцінки досягнень. Все це регламентовано відповідними спортивними класифікаціями та нормативами (локальними, національними, міжнародними).

Під час виконання фізичних вправ внаслідок поглиблення дихання збільшується життєва ємкість легенів і організм засвоює більше кисню. Це особливо важливо при захворюваннях легенів і серця.

Професор А. Крестовников підрахував, що у бігунів процент засвоєння організмом кисню при невеликому прискоренні дихання збільшується майже вдвічі. Це поліпшує кисневе живлення тканин.

У діяльності серцево-судинної системи відзначається така реакція на фізичні вправи: троху прискорюється пульс і збільшується різниця між систолічним і діастолічним артеріальним тиском. За спостереженнями вчених, таке збільшення амплітуди артеріального тиску свідчить про збільшення ударного об'єму серця. Отже, органи й тканини одержують за одиницю часу більшу кількість збагаченої киснем крові, що поліпшує їх живлення. Саме тому хворим із серцево-судинними патологіями рекомендують лікувальну фізкультуру.

Під впливом систематичних занять фізичними вправами виникають помітні зміни і в обміні речовин. Поліпшується функція залоз внутрішньої секреції, зокрема, підвищується здатність організму розщеплювати і синтезувати глікоген (так зване “енергетичне депо”, головну форму зберігання глюкози в клітинах багатьох живих організмів). У людини покращується апетит. Усі функції травної системи, як-то: моторна, секреторна та хімічна – нормалізуються.

Нині розроблено спеціальні комплекси фізичних вправ, які допомагають поліпшити функції печінки і нирок.

Як бачимо, систематичні заняття фізичною культурою позитивно впливають на організм не тільки хворої, а й здорової людини.

Закріплення орфографічних умінь здійснюється в нерозривному зв'язку з розвитком мовлення. Одним із широковживаних засобів навчання української мови вважаємо текстовий дидактичний матеріал, тематично орієнтований на майбутню професію студентів. Опрацювання професійно орієнтованих текстів не тільки дозволяє поглибити відомості про різні види мовних норм, а й залучає студентів до продуктивних видів мовленнєвої діяльності, що допомагають сформувати професійно орієнтовану особистість. Правильне, повне сприйняття запропонованого тексту передбачає конструювання власного висловлювання. У цьому контексті запропоновані 8 і 9 завдання видаються доречними і актуальними.

Як бачимо, курс “Українська мова (за професійним спрямуванням)” сприяє удосконаленню оперування мовою як знаряддям досягнення успіху в професійній сфері зокрема, а також ефективному використанню фахової лексики як на заняттях зі спеціальних дисциплін, так і в майбутній професійній діяльності.

1. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / За редакцією В. Г. Кременя. Авторський колектив: М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш, В. Д. Шинкарук, В. В. Грубінко, І. І. Бабин. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2004. 384 с.

2. Забезпечення якості вищої освіти – важлива умова інноваційного розвитку держави і суспільства. Матеріали до доповіді Міністра освіти і науки Станіслава Ніколаєнка на підсумковій колегії МОН України (1-2 березня 2007 року, м. Харків) // Освіта України. №16-17 (805) від 27 лютого 2007 р. С. 2-20.

3. *Мацько Л. І., Кравець Л. В.* Культура української фахової мови: Навч. посіб. К.: ВЦ "Академія", 2007. 360 с.

4. *Мацько Л.* Українська мова у вищій школі України // Дивослово. 1996. №11. С. 24-26.

5. *Симоненко Т. В.* Теорія і практика формування професійної мовнокомунікативної компетенції студентів філологічних факультетів: Монографія. Черкаси: Брама, 2006. – 330 с.

6. *Симоненко Т. В.* Орфоепічний тренінг: Навчально-методичний комплекс. Черкаси: Черкаський національний університет, 2004. 46с.

7. Українська мова (за професійним спрямуванням): Програма навчального курсу для нефілологічних факультетів вищих навчальних закладів України / Уклад. Л. Струганець, Е. Палихата, М. Пігур. Тернопіль: Вид-во ТНПУ імені Володимира Гнатюка, 2005. 23 с.

**THE IMPROVEMENT OF ORTHOEPIC AND ORTHOGRAPHIC SKILLS OF
THE STUDENTS OF THE PHYSICAL TRAINING FACULTY AT THE LESSONS OF
THE UKRAINIAN LANGUAGE (BY PROFESSIONAL DIRECTION)**

Olga Petryshyna

*Ternopil V. Hnatiuk National Pedagogical University,
Department of Methodology of teaching Ukrainian and culture of speech,
46027, Ternopil, Kryvonis str., 2,
phone (35)43-58-65*

This article deals with methodological basis for the improvement of the language communicative competence of the prospective teachers in terms of physical training and sport in the context of teaching the course “The Ukrainian language (by professional direction)”. Referring to the degree of language knowledge of the students of physical training faculty especially their skills in pronunciation and writing, the author calls attention to the complex of tasks which directs our attention to the increase of the orthoepical and orthographical competence.

Key words: language communicative competence, language standard, orthoepical, accentuative language standard, language (orthographical) skills.

**УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ОРФОЭПИЧЕСКИХ И ОРФОГРАФИЧЕСКИХ
УМЕНИЙ И НАВЫКОВ СТУДЕНТОВ ФАКУЛЬТЕТА ФИЗИЧЕСКОГО
ВОСПИТАНИЯ НА ЗАНЯТИЯХ ПО УКРАИНСКОМУ ЯЗЫКУ (ПО
ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ НАПРАВЛЕННОСТИ)**

Ольга Петришина

*Тернопольский национальный педагогический университет
имени Владимира Гнатюка,
кафедра методики преподавания украинского языка и культуры речи,
46027, г. Тернополь, ул. М. Кривоноса 2,
тел.(035) 0043-58-65*

В статье обозначены методологические принципы проблемы усовершенствования коммуникативно-языковой компетенции будущих специалистов отрасли физической культуры и спорта в контексте изучения курса “Украинский язык (по профессиональной направленности)”. Принимая во внимание уровень речевых знаний студентов факультета физического воспитания, в частности, произношения и написания, автор предлагает систему заданий, направленных на повышение орфоэпической и орфографической грамотности.

Ключевые слова: коммуникативно-речевая компетентность, языковые нормы, орфоэпические, акцентологические языковые нормы, орфоэпические и орфографические умения и навыки.

Стаття надійшла до редколегії 9.10. 2009

Прийнята до друку 20. 01. 2010